

NORGES HØYESTERETT

Den 23. september 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Kallerud og Falch i

HR-2022-1822-U, (sak nr. 22-117473STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Tine Helen Elisabeth Kristiansen)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om å nekte siktedes anke i straffesak fremmet.
- (2) A ble 00.00.2021 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 328, jf. § 327, jf. straffeloven § 15 (grovt ran, post I), straffeloven § 273, jf. § 15 (kroppsskade, post II), straffeloven § 231 (narkotikaovertrædelse, post III) og straffeloven § 189 andre ledd (ulovlig bevæpning på offentlig sted, post IV). Tiltalebeslutningen gjaldt også to andre medtiltalte. For dem ble saken endelig avgjort ved tingrettens dom.
- (3) A ble ved Midtre Hålogaland tingretts dom 29. april 2022 domfelt i samsvar med tiltalen. Straffen ble satt til fengsel i to år og fire måneder. I straffen inngikk et tillegg for domfellelse i en annen sak, jf. straffeloven § 82. A ble også dømt til inndragning samt til erstatning og oppreisning til den fornærmede.
- (4) A anket til lagmannsretten over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og reaksjonsfastsettelsen. Hålogaland lagmannsrett avsa 21. juni 2022 beslutning med slik slutning:

«Anken nektes fremmet.»
- (5) A har anket til Høyesterett. Det er i korte trekk anført som en saksbehandlingsfeil at det ikke var forsvarlig av lagmannsretten å nekte anken over bevisbedømmelsen – spørsmålet om skylddevne – fremmet basert på en skriftlig og forenklet behandling. Det er i tillegg gjort gjeldende at lagmannsrettens begrunnelse i alle tilfeller er utilstrekkelig.
- (6) *Påtalemyndigheten* har anført at lagmannsretten ikke har begått noen saksbehandlingsfeil.

- (7) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til prøving av lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 femte ledd. I dette ligger blant annet at utvalget kan prøve om begrunnelsen er tilstrekkelig, og om det ut fra retts- og bevissspørsmålene var forsvarlig å nekte anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling, jf. HR-2021-2058-A. Lagmannsrettens begrunnelse må i tillegg vise at det er foretatt en reell overprøving, jf. blant annet Rt-2008-1764 avsnitt 51.
- (8) A har fra pågripelsen bestridt at han har skyldene, jf. straffeloven § 20. Han begjærte personundersøkelse og prejudisiell utredning da han satt varetektsfengslet, og forsvareren ba om at hovedforhandlingen i tingretten ble utsatt til det var gjort slik utredning. Forsvareren viste blant annet til at A ifølge legejournaler har «diagnose depresjon og vrangforestillinger/hallusinasjoner» og har blitt medisineret. Begjæringen ble avslått.
- (9) De fremlagte legejournalene viser ifølge tingrettens dom at A har «ADHD, omfattende fysisk sykdomsproblematikk etter kreft, tidligere hjernerystelser og angst». Tingretten ga deretter denne begrunnelsen for at A hadde skyldene:

«Retten finner det helt klart at det ikke er noe av den fremlagte dokumentasjon som tilsier at A ikke var tilregnelig i gjerningsøyeblikket. Det foreligger ingen holdepunkter for at det foreligger sterkt avvikende sinnstilstand. Retten finner at det fremkommer av As legejournal at A har hatt hjernerystelser ikke medfører at han er strafferettslig utilgjengelig. A ble vurdert av lege etter pågripelsen, og han hadde også kontakt med lege da han var varetektsfengslet etter pågripelsen, uten at det fremkommer noen bekymringer med hensyn til As psykiske helse. Heller ikke avspilte lydklipp fra politiavhør, vitneforklaringer fra politibetjentene som var med å pågripe A, samt de to øvrige tiltalte og fornærmede gir noen som helst indikasjon på at A ikke var tilregnelig på handlingstidspunktet. As anførsler om at hans sykdomsutfordringer medfører at han må anses utilregnelig fremstår motivert av et ønske om fritak for straff. Retten viser til at A oppga i sin forklaring i retten at han husker lite fra den helgen ranet ble begått. Det fremkommer imidlertid at A husker svært godt noen detaljer fra ranet og pågripelsen, men hevder å ikke huske det straffbare han er tiltalt for å ha gjort. Retten fester ikke lit til As forklaring om at han husker lite fra denne dagen. Retten finner at As forklaring fremstår tilpasset.

A hadde inntatt narkotika før ranet ble utført. Retten vil bemerke at det følger av straffeloven § 20 siste ledd at forbigående utilregnelighet på grunn av selvpåført rus ikke fritar for straff.

Etter dette finner retten det klart at A ikke var utilregnelig på handlingstidspunktet og at A har skyldene.»

- (10) Etter å ha sitert dette gir lagmannsretten denne begrunnelsen for at anken nektes fremmet på dette punktet:

«Etter lagmannsrettens oppfatning er tingrettens vurdering dekkende og korrekt, og lagmannsretten tiltrer denne. Tingretten har vurdert de konkrete momentene av betydning for spørsmålet om skyldene på en korrekt måte, både hva gjelder informasjon fra legejournaler og forklaringer gitt av de som var involvert i den straffbare hendelsen og arrestasjonen av siktede. Lagmannsretten kan ikke se at det er gjort gjeldende forhold i anken som er egnet til å rokke ved tingrettens vurdering.

Etter Prop. 154 L (2016–2017) side 69 tar bestemmelsen sikte på de *svært symptomtunge tilstander*, som medfører at siktede er *uten evne til realistisk vurdering av sitt forhold til*

omverdenen. Til tross for at siktede har hatt omfattende og vedvarende kontakt med både allmennhelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste, er det aldri meldt om bekymring for eller mistanke om alvorlige psykiske lidelser eller funksjonsbrister som kan indikere at siktede på noe tidspunkt har manglet skylddevne.»

- (11) Lagmannsretten viser her i stor grad til tingrettens vurderinger. I tillegg bemerker lagmannsretten at helsetjenesten «aldri» har meldt om bekymring for og mistanke om «alvorlige psykiske lidelser». I den forbindelse kommenterer imidlertid ikke lagmannsretten – og heller ikke tingretten – den av forsvareren fremlagte legejournal fra omkring ett år før de straffbare forholdene. Der er notert at A etter hjernerystelse har «sterkt nedsatt hukommelse» og «daglige hallusinasjoner». Dette kan forstås slik at A den gang hadde en større psykisk lidelse. Når legevakten to dager etter de straffbare forholdene, mens han var arrestert, noterte «observasjon mistanke om psykisk sykdom (A 99)», kan det reises spørsmål om hvordan hans mentale status da var. Dette må også ses i sammenheng med at A selv både i politiavhør og ellers har fremholdt at han led av hukommelsestap og ikke var seg selv.
- (12) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at lagmannsrettens begrunnelse lider av slike svakheter at beslutningen må oppheves. Når det av fremlagte legejournaler og i anken til lagmannsretten er konkrete opplysninger som reiser spørsmål om tiltaltes skylddevne, noe tingretten ikke omtaler, burde lagmannsretten behandlet dem nærmere i sin begrunnelse.
- (13) Det er da ikke nødvendig for ankeutvalget å gå inn på om det i denne bevissituasjonen var forsvarlig å nekte anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling.
- (14) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)